

СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті систематизовано наявні у вітчизняній літературі і практиці господарювання підходи, уточнено економічний зміст та сутність поняття "інноваційна діяльність підприємства".

Ключові слова: інноваційна діяльність підприємства, етапи інноваційного процесу, інноваційний потенціал, чинники зовнішнього середовища, стратегія розвитку підприємства, ринкова ємність.

Успішне функціонування вітчизняних підприємств на сучасному рівні розвитку економіки України безпосередньо залежить від ефективної інноваційної діяльності. Незважаючи на велике різноманіття наукових праць, авторами яких є : А. А. Акімов, В. Н. Архангельський, Н. Багров, І. В. Бандурка, Т. П. Близнюк, О. І. Волков, М. В. Гаман, А. П. Гречан, В. М. Гриньова, О. І. Дацій, М. П. Денисенко, П. Н. Завлін, В. В. Занько, С. М. Ілляшенко, А. А. Іпатов, С. Д. Ільєнкова, С. Н. Козьменко, В. Г. Колосов, В. О. Коюда, А. С. Кулагін, О. О. Лапко, Л. А. Лисенко, П. П. Микитюк, О. С. Онишко, В. І. Павлов, Г. П. Петренко, Д. В. Райко, В. П. Соловій, Д. М. Стеченко, Л. І. Федулова, на сьогодні немає однозначного тлумачення поняття «інноваційна діяльність підприємства». Його трактування перебуває у постійному розвитку і доповнюється новими аспектами, тому дослідження в цьому напрямку залишаються актуальними.

Метою нашої статті є уточнення сутності інноваційної діяльності підприємства.

Дослідивши поняття «інноваційна діяльність» [1-14], ми виділяємо декілька основних підходів до визначення її сутності, у межах яких це поняття розглядається як (табл. 1): процес; діяльність; система; заходи.

Аналіз наведених у таблиці 1 трактувань свідчить, що загалом передбачається послідовне виконання пов'язаних між собою етапів інноваційного процесу: фундаментальні дослідження; прикладні дослідження; конструкторські та експериментальні розробки; комерціалізація новинки та її дифузія, для забезпечення створення кінцевого продукту у вигляді інновацій.

Фундаментальні дослідження містять генерацію ідеї, обґрунтування та експериментальну перевірку здатності замовлення задовольнити суспільні потреби.

Прикладні дослідження дозволяють визначити кількісні характеристики нового продукту та технологію його виготовлення.

Конструкторські та експериментальні розробки забезпечують створення дослідних зразків нової продукції, коректування і доробку технічної документації, розроблення стандартів та технічних умов.

Комерціалізація новинки та її дифузія передбачає дослідження ринку, розроблення маркетингових програм, організацію виробництва і продажу,

обґрунтування доцільності продажу ліцензії на випуск нового продукту іншим підприємствам.

Етапи інноваційного процесу значно відрізняються між собою як технологічними особливостями своєї організації, так і кінцевими результатами, які у свою чергу створюють можливість комерційної реалізації результатів наукового пошуку кожного з етапів.

Як утілення кожного із етапів окремо, так і організація зв'язків між ними, що разом формують інноваційний процес, передбачають отримання комерційного ефекту, що є передумовою для здійснення підприємницької діяльності, тому залежно від участі у інноваційному процесі існує наступний поділ: підприємства, які здійснюють прикладні дослідження; підприємства, які здійснюють проектні, конструкторські та технологічні розробки; підприємства, які здійснюють дослідно-експериментальні роботи, дослідження; підприємства, орієнтовані на розробку і виробництво нових товарів і їх реалізацію; підприємства, орієнтовані на виробництво і використання нових (поліпшених) продуктів, створених іншими підприємствами.

Інноваційна діяльність підприємства передбачає виконання певного набору етапів інноваційного процесу.

Однак, окрім інноваційного процесу, остання обмежується ще й такими чинниками, як:

- інноваційні можливості підприємства (інноваційний потенціал підприємства);
- стратегія розвитку підприємства;
- ринкова місткість.

Отже, інноваційну діяльність необхідно розглядати як таку, що спрямована на практичне використання інноваційного потенціалу підприємства і результатів власних (і/або сторонніх) наукових розробок з метою одержання нової чи радикально поліпшеної техніки, продукції і технології її виробництва.

Однак, як зазначає професор Н. І. Чухрай, усе це залежить від економічних чинників і розвивається внаслідок виникнення попиту на технологічні та інші зміни у виробництві продукції [15]. Тому, розглядаючи інноваційну діяльність підприємства, необхідно також враховувати і чинники зовнішнього середовища, а саме: науково – технічний прогрес, потреби споживачів, пропозиції постачальників і дії конкурентів (рис. 1).

Враховуючи результати проведених досліджень,

Таблиця 1. Зміст «інноваційної діяльності» в різних дослідженнях

	Автор, джерело, рік випуску	Зміст визначення	
ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ - діяльність	Стаття 1 Закону України "Про інноваційну діяльність" [11]	спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг	
	Гаман М. В. [3]	спрямована на використання та комерціалізацію результатів із стратегічного маркетингу, наукових досліджень, організаційно-технологічної підготовки виробництва, виробництва і оформлення новацій, їх впровадження і поширення на інші сфери.	
	Коюда В. О., Лисенко Л. А. [4]	спрямована на наукові дослідження, розробку (або залучення), впровадження та комерціалізацію інновацій з метою отримання економічного та (або) іншого ефекту, підвищення конкурентоспроможності підприємства та забезпечення його розвитку	
	Потенциал инновационного развития предприятия: монография: под. ред. С. Н. Козьменко. – Сумы: Деловые перспективы, 2005. – 256 с.	пов'язана з процесами створення, впровадження і розповсюдження інновацій	
	Акимов А. А. Гамидов Г. С., Колосов В. Г. [6]	колективу людей, спрямована на реалізацію в суспільну практику інновацій (нововведень) «під ключ» на базі використання та впровадження нових наукових знань, ідей, відкриттів і винаходів, а також існуючих і перевірених наукомістких технологій, систем і устаткування	
	Гриньова В. М., Власенко В. В. [7]	спрямована на реалізацію результатів закінчених наукових досліджень і розробок або інших науково – технічних досягнень у новий або вдосконалений продукт, що впроваджений на ринку, у новий або вдосконалений технологічний процес, що використовується в практичній діяльності, а також пов'язані з цим додаткові наукові дослідження і розробки, або новий підхід до соціальних послуг, і яка охоплює весь без винятку інноваційний процес, починаючи з появи ідей і закінчуючи дифузією продукту	
	Лапко О. О. [8]	по доведенню науково – технічних ідей, винаходів, розробок до результату, придатного в практичному використанні	
	Федулова Л. І. [9]	спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок для розширення і відновлення номенклатури і поліпшення якості продукції, що випускається (товарів, послуг), удосконалення технології їх виробництва з наступним впровадженням і ефективною реалізацією на внутрішньому чи зовнішньому ринках	
	Соловійов В. П. [10]	пов'язана з трансформацією наукових досліджень і розробок, винаходів і відкриттів у новий продукт або новий технологічний процес, які впроваджуються у виробничий процес	
процес	Ілляшенко С. М. [1]	направлений на реалізацію результатів закінчених наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новий або вдосконалений технологічний процес, який використовується в практичній діяльності, а також пов'язані з цим додаткові наукові дослідження і розробки	
	Райко Д. В. [2]	розробки й удосконалення продукту на визначеному етапі його життєвого циклу, його створення і реалізація на цільовому ринку	
	система	Павлов В. І., Корецький Ю. М. [12]	складна динамічна система дій і взаємодії різних методів, факторів і органів управління, які займаються науковими дослідженнями, створенням нових видів продукції, удосконаленням обладнання і предметів праці, технологічних процесів, форм організації виробництва на основі найновітніших досягнень науки і техніки; плануванням, фінансуванням і координацією науково – технічного прогресу; удосконаленням економічних важелів і стимулів; розробкою системи заходів по регулюванню комплексу взаємопов'язаних заходів, які спрямовані на прискорення інтенсивного розвитку науково – технічного прогресу і підвищення його соціально – економічної ефективності
		Бандурка І. В., Захарченков С. П., Товажнянская Е. Л. [13]	комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних заходів, в основі яких лежить трансформація результатів наукових досліджень і розробок або інших науково – технічних досягнень у новий або удосконалений технологічний процес, що використаний у виробництві, у новий або удосконалений продукт, що впроваджений на ринку, причому ця діяльність обмежена рамками інноваційного проекту
	заходи	Близнюк Т. П. [14]	складна динамічна система заходів з використання результатів закінчених науково – технологічних досліджень, організаційно – економічних розробок або інших науково – технічних досягнень, яка функціонує під впливом факторів середовища усіх рівнів (зовнішнього і внутрішнього) з метою задоволення мінливого індивідуального попиту і потреб суспільства в цілому в конкурентоспроможній продукції (товарах, роботах, послугах)

Рис. 1. Структура інноваційної діяльності підприємства

пропонуємо таке трактування поняття «інноваційна діяльність підприємства»: це діяльність підприємства, яка передбачає розробку нових інноваційних проектів і/або виробництво нових продуктів на визначеному етапі життєвого циклу інноваційного процесу, удосконалення існуючих товарів, робіт, послуг, технік та технологій, а також появу пов'язаних з цим додаткових результатів діяльності (відкриття, теоретична розробка, винахід, новинка, нововведення, інновація), реалізацію їх на ринку і/або використання для власних потреб, враховуючи власні можливості і вимоги зовнішнього середовища. На відміну від загальноприйнятих визначень, це трактування враховує ту особливість, що інноваційна діяльність підприємства складається із комплексу етапів інноваційного процесу і інноваційного потенціалу підприємства та спрямована на виготовлення конкурентоспроможної продукції, яка задовольняє потреби споживачів, а також забезпечує нарощення власного потенціалу, враховуючи вимоги зовнішнього середовища.

Виходячи з вищевикладеного, інноваційну діяльність підприємства пропонуємо трактувати як діяльність, спрямовану на виконання певних етапів інноваційного процесу, максимально використовуючи при цьому інноваційний потенціал підприємства та враховуючи потреби споживачів, розвиток НТП, пропозиції постачальників та дії конкурентів.

Список літератури

- Ілляшенко, С. М. Управління інноваційним розвитком. Проблеми, концепції, методи [Текст] : навчальний посібник / С. М. Ілляшенко. – Суми: Університетська книга, – 2003. – 278 с.
- Райко Д. В. Економічна оцінка споживацької привабливості інноваційних товарів [Текст] : Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук / Райко Д. В. – Харків, 2002 – С. 12.
- Гаман, М. В. Державне управління інноваціями: Україна та зарубіжний досвід [Текст] : монографія / М. В. Гаман. –К. :

- Вікторія, 2004. – 312 с.
- Коюда, В. О. Інноваційна діяльність підприємства та оцінка її ефективності [Текст] : монографія / В. О. Коюда, Л. А. Лисенко. – Х. : ФОП Павленко О. Г. ; ВД «ІНЖЕК», 2010. – 224 с.
- Потенциал инновационного развития предприятия [Текст] : монографія: под. ред. С. Н. Козьменко. – Сумы: Деловые перспективы, 2005. – 256 с.
- Акимов, А. А. Системологические основы инноватики / А. А. Акимов, Г. С. Гамидов, В. Г. Колосов. – СПб. : Политехника, 2002. – 596 с.
- Гриньова, В. М. Організаційні проблеми інноваційної діяльності на підприємствах [Текст] : монографія / В. М. Гриньова, В. В. Власенко. – Харків: ВД «ІНЖЕК». 2005. – 200 с.
- Лапко, О. О. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання [Текст] / О. О. Лапко. – К. : ІЕП НАНУ, 1999. – 253 с.
- Федулова, Л. І. Інноваційна економіка [Текст] : підручник. – К. : Либідь, 2006. – 480 с.
- Солов'єв, В. П. Інноваційна діяльність як системний процес в конкурентній економіці [Текст] / В. П. Солов'єв. – К. : Фенікс, 2004. – 560 с.
- Стаття 1 Закону України "Про інноваційну діяльність"
- Павлов, В. І. Інноваційний потенціал регіону: діагностика та реалізація [Текст] : монографія/ В. І. Павлов, Ю. М. Корецький. – Луцьк: Надстиря, 2004. – 244 с.
- Бандурка, І. В. Технологическая инновационная деятельность: Финансово – экономический аспект [Текст] : монографія/ І. В. Бандурка, С. П. Захарченко, Е. Л. Товажнянская. – Харьков: НТУ «ХПИ», 2003. – 320 с.
- Близнюк, Т. П. Вплив циклічності розвитку економіки на інноваційну діяльність підприємства [Текст] : монографія/ Т. П. Близнюк. – Харків: ФОП Александрова К. М., 2008. – 352 с.
- Чухрай, Н. І. Концепції формування ринку інновацій [Текст] / Н. І. Чухрай // Вісник НУ «Львівська політехніка». – Л, 2001. – Вип. №425: Проблеми економіки та управління. – С. 41 – 46.

РЕЗЮМЕ

Соловий Кристина

Сущность инновационной деятельности предприятия

Исследовав имеющиеся в отечественной литературе и практике ведения хозяйства подходы, уточнено экономическое содержание и сущность понятия "инновационная деятельность предприятия".

RESUME

Soloviy Hrystyna

Essence of innovation activity of a company

Having researched approaches available in domestic literature and business practice, economic content and essence of notion "innovation activity of a company" have been defined more precisely.

Стаття надійшла до редакції 22.03.2012 р.